

สถานภาพทางสังคมของหญิงไทยปัจจุบัน

ศุภาสินี กังวาลเนาวรัตน์* ภูมิเรียง สยะวารานนท์**
จิราพร พุ่มอรุณ** พยอม อิงคตานุวัฒน์****

Kungwalnouvarat S, Sayavarant P, Phumarun J, Ingkatanuwat P. Present status of Thai woman. Chula Med J 1985 Mar ; 29 (3) : 343-351

For centuries Thai women were economically productive at home. Today domestic productivity is shrinking, being replaced by mechanisation and prepared "ready for use" products. In addition, "Equality of opportunities in education, occupation and even politics etc." for women has brought changes to the wife and mother roles as seen in this study :-

The social records of 4222 Children were collected from various institutions of different socio-economic classes. Of the low socio-economic class mothers 66.6% had been to primary school (Pratom 1-4), and 63.9% were house-wives or not working due to their limited knowledge and skill. In contrast, 84.5% of high socio-economic mothers were college or university graduates with an employment rate scientific language should be lese emotive of up to 79.9%. In families of good financial status where women ought to remain as housewives and mothers caring for their children, they preferred to take the roles that would make their family economy more luxurious and secure. These are the challenges supported by their professional and educational back grounds.

* นักสังคมสงเคราะห์ ภาควิชาการเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** นักจิตวิทยา ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*** จิตแพทย์ ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

+ อ่าน ณ ที่ประชุมวิชาการประจำปีสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย วันที่ 25-28 มี.ย. 2527 ณ โรงแรมนิวอิมพีเรียล กท.

บทนำ

(1)

ระวังดู เรือนเหย้าแลข้าวของ
จะบกพร่องอะไรที่ไไหนนั้น
เห็นไม่มีแล้วอย่าอ้างว่าข้างมัน
จงผ่อนผันเก็บ เลี่ยมให้เต็มลง

(1)

ยามสิ้นแสงสุริยาอย่าไปไหน
จุดไฟไฟเข้าไปส่องในห้องก่อน
ระวังดูปิดสลัดที่นอน
ทั้งผูกหมอนอย่าให้มีรูสลิ้ง

(1)

แม่ันรู้ว่าสามีจะไปไหน
แต่ยังไม่ตื่นพรากจากสถาน
ประจงปลูกกล้วยน้ำว้าช้านาน
ให้ลูกขึ้นรับประทานโภชนา
จงระวังนั่งดูอยู่ใกล้ใกล้
เผื่ออะไรมันขาดจะเรียกหา
อย่าให้ต้องร้องตะโกนโพนทะนา
จงอดล่าห์ ตั้งใจระวังระวัง
อยู่จนผัวรับประทานอาหารแล้ว
นางนึ่งแก้วจกนเมื่อภายหลัง
อย่ากินก่อนกล้วยน้ำว้าชง
เขาจะรังเกียจใจดูไม่ตี

จากสุภาสิตตอนหญิงของสุนทรภู่ ซึ่ง
แต่งระหว่าง พ.ศ. 2380 - 2383 ใน
รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
รัชกาลที่ 2 จะเห็นว่าสถานภาพของหญิงไทย
ได้เปลี่ยนแปลงแตกต่างจากสุภาสิตตอนหญิง
โดยสิ้นเชิง ทั้งนี้เนื่องมาจากความเจริญ
ก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี
รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจ

สังคมของชาติ และของโลกด้วย

(2)

(3)

Stott, L.H., Nye, F.Ivan.,
และ Berardo, Felix. M., กล่าวว่า
"แบบแผนของบทบาทพื้นฐานของผู้ชายคือ
การเป็นสามี เป็นผู้หาที่พักอาศัย อาหาร-
การกิน เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค(ปัจจัยสี่)
เป็นพ่อ เป็นหัวหน้าครอบครัวฝ่ายชาย ใน
บทบาทที่คู่ขนานกันของผู้หญิงคือ การเป็น
ภรรยา เป็นแม่บ้าน ดูแลความสะอาดการกิน-
อยู่หลับนอน เป็นแม่ เป็นหัวหน้าครอบครัว
ฝ่ายหญิง"

(3) (4)

หลายศตวรรษมาแล้วที่ผู้หญิงได้ทำงาน
เชิงเศรษฐกิจในครัวเรือน อันได้แก่งานบ้าน
หุงต้มอาหาร ซักรีดเสื้อผ้า ดูแลความสะอาด
และเรียบร้อยของบ้าน เลี้ยงดูอบรมลูก ฯลฯ
ซึ่งนับว่าเป็นการประหยัดรายจ่ายของครอบครัว
และเป็นผลผลิตทางเศรษฐกิจที่สำคัญ
ของครอบครัว ซึ่งไม่อาจจะวัดออกมาในรูป
ของเงินค่าจ้างได้ แต่ปัจจุบันนี้ผู้หญิงพอใจ
ที่จะช่วยเศรษฐกิจของครอบครัวเพื่อให้ความ
เป็นอยู่ที่ดีเยี่ยมญาติมิตร ด้วยการทำงาน
หาเงินเพิ่มรายได้มากกว่าจะทำเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสถานภาพทางการศึกษา
และอาชีพของหญิงไทย ซึ่งล่มสลายแล้วในปัจจุบัน
ในระดับชั้นทางเศรษฐกิจและสังคมต่าง ๆ
2. เพื่อเป็นบันไดขั้นต้นไปสู่
 - 2.1 การศึกษา การเลี้ยงลูก
ของสังคมไทยปัจจุบัน

- 2.2 การศึกษา สาเหตุทางจิต-สังคม ของโรคประสาท และโรคจิตเด็ก
3. เพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงในการสอนผลิตแพทย์พยาบาล และนักศึกษาในสาขามนุษยศาสตร์และสังคม

วัตถุประสงค์และวิธีการ

วัสดุมาจากการเก็บข้อมูลที่บันทึกไว้ในทะเบียนประวัติของ

1. ผู้ป่วยนอกหน่วยกุมารจิตเวช โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ประจำปี พ.ศ. 2525 จำนวน 300 คน
2. ผู้ป่วยในจากแผนกกุมารเวชศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ประจำปี พ.ศ. 2525 และพ.ศ. 2526 จำนวน 1,880 คน
3. นักเรียนอนุบาล 1 โรงเรียน และประถมสี่ถึงหก ตั้งแต่ประถมปีที่ 1-6 จำนวน 2 โรงเรียน ประจำปีการศึกษา 2526-2527 จำนวน 2,042 คน

กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มนี้ เลือกเฉพาะผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร เท่านั้น

คำจำกัดความ

1. ลักษณะอาชีพ

- ทำการค้าและบริการ หมายถึง เจ้าของหรือหุ้นส่วนผู้ประกอบการ

กิจการค้า หรือบริการ ได้แก่ บริษัทห้างร้านต่าง ๆ สำนักงาน ทนายความ คลินิกแพทย์ ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า ร้านอาหาร ร้านขายของเบ็ดเตล็ด หาบเร่แผงลอย

รับจ้างรายเดือน หมายถึง ผู้ที่มีรายได้ประจำเป็นเงินเดือนจากนายจ้าง ได้แก่ เสมียน พนักงาน ลูกจ้างตามบริษัท ห้างร้าน หรือ ธนาคาร ช่างพืดช่างไฟฟ้า ช่างทำเฟอร์นิเจอร์ ฯลฯ

รับจ้างรายวัน หมายถึง ผู้ที่มีรายได้จากนายจ้างเป็นรายวันหรือรายสัปดาห์ ซึ่งลักษณะงานที่ทำ เป็นงานชั่วคราว หรืองานประจำ ได้แก่ กรรมกรก่อสร้าง กรรมกรในโรงงานต่าง ๆ กรรมกรที่ไม่มีฝีมือ

2. รายได้ของชั้นทางสังคมระดับต่าง ๆ*

- ระดับขั้นต่ำ หมายถึง ครอบครัวที่มีรายได้ต่ำกว่า 4,000.00 บาทต่อเดือน
- ระดับขั้นปานกลาง หมายถึง ครอบครัวที่มีรายได้ตั้งแต่ 4,001.00 - 10,000.00 บาทต่อเดือน

* เอกสารเผยแพร่ผลงานวิจัย, จุฬาริชาด, ปีที่ 2 ฉบับที่ 7 สิงหาคม 2526, หน้า 2

- ระดับชั้นสูง หมายถึง ครอบครัวที่มีรายได้ตั้งแต่ 10,000.00บาทต่อเดือนขึ้นไป
 - การศึกษาปานกลาง หมายถึง การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา
 - การศึกษาสูง หมายถึง การศึกษาในระดับอาชีวศึกษา หรือ อนุปริญาขึ้นไป
- 3. ระดับการศึกษา**
- การศึกษาต่ำ หมายถึง การศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 7

Table 1 The parents' education and occupation in Out-Patient Child Psychiatric Unit (1982)

N = 300

Level of education	Father		Mother		Occupation	Father		Mother	
	Number	%	Number	%		Number	%	Number	%
Uneducated	14	5.2	20	7.1	Government service	60	21.2	40	13.6
Lower Primary	98	36.7	133	47.5	Government Enterprise	28	9.9	6	2.0
Upper Primary	13	4.9	16	5.7	Trading and Service	63	22.3	38	12.9
Lower Secondary	45	16.9	31	11.1	Agriculture	16	5.7	16	5.4
Upper Secondary	11	4.1	9	3.2	Monthly Employment	88	31.1	69	23.5
Vocational Technical	32	12.0	35	12.5	Labour	20	7.1	12	4.1
B.A.	44	16.5	28	10.0	Unemployment or House wife	7	2.5	93	31.6
M.A., Phd.	10	3.7	8	2.9	Work with husband or wife	1	0.3	20	6.8
Unknown	33	(11.0)	20	(6.7)	Unknown	17	(5.7)	6	(2.0)
Total	267 300	100.0	280 300	100.0	Total	283 300	100.0	294 300	100.0

Table 2 The parents' education and occupation in In-Patient Pediatric Ward (1982 - 1983)

N = 1,880

Level of education	Father		Mother		Occupation	Father		Mother	
	Number	%	Number	%		Number	%	Number	%
Uneducated	85	4.8	195	10.8	Government service	57	3.1	16	0.9
Lower Primary	1033	58.7	1206	66.6	Government Enterprise	32	1.7	6	0.3
Upper Primary	234	13.3	180	9.9	Trading and Service	262	14.2	137	7.3
Lower Secondary	256	14.6	142	7.8	Agriculture	24	1.3	11	0.6
Upper Secondary	46	2.6	23	1.3	Monthly Employment	571	30.9	175	9.3
Vocational Technical	85	4.8	54	3.0	Labour	794	43.0	303	16.2
B.A.	20	1.1	8	0.4	Unemployed or House wife	104	5.6	1196	63.9
M.A., Phd.	-	-	2	0.1	Work with husband or wife	1	0.1	29	1.5
Unknown	121	(6.9)	70	(3.7)	Unknown	22	(1.2)	4	(0.2)
Total	1,759	100.0	1,810	100.0	Death	13	(0.7)	3	(0.2)
	1,880		1,880		Total	1,845	100.0	1,873	100.0
					1,880		1,880		

Table 3 The parents' education and occupation (from Kindergarten and Primary school 1982 - 1983)

N = 2,042

Level of education	Father		Mother		Occupation	Father		Mother	
	Number	%	Number	%		Number	%	Number	%
Uneducated	-	-	1	0.1	Government service	825	41.2	707	34.8
Lower Primary	15	0.8	38	2.1	Government Enterprise	149	7.4	107	5.3
Upper Primary	5	0.3	22	1.2	Trading and Service	447	22.4	222	10.9
Lower Secondary	69	3.8	113	6.3	Agriculture	-	-	-	-
Upper Secondary	73	4.0	102	5.7	Monthly Employment	572	28.6	588	28.9
Vocational Technical	239	13.2	484	27.1	Labour	1	0.1	-	-
B.A.	870	47.9	632	36.5	Unemployment or House wife	5	0.3	359	17.7
M.A., Phd.	545	30.0	372	20.9	Work with husband or wife	-	-	50	2.5
Unknown	226	(11.1)	258	(12.6)	Unknown	19	(0.9)	3	(0.1)
Total	1,816	100.0	1,784	100.0	Death	24	(1.2)	6	(0.3)
	2,042		2,042		Total	1,999	100.0	2,033	100.0

วิจารณ์ผล

กลุ่มที่ 1 ผู้ป่วยที่มาใช้บริการของหน่วย
กุมารจิตเวชนั้น (Table 1) มีทุกระดับของ
ชั้นทางเศรษฐกิจสังคม (Socio-economic
class) ตั้งแต่ชั้นต่ำคือ รายได้ของ
ครอบครัวต่ำกว่า 4,000.00 บาทต่อเดือน
ระดับปานกลาง รายได้สูงกว่า 4,000.00
บาท แต่ไม่เกิน 10,000.00 บาทต่อเดือน
และระดับสูง รายได้ตั้งแต่ 10,000.00 บาท
ต่อเดือนขึ้นไป ในกลุ่มที่ 1 นี้ แม่มีการศึกษา
เพียงประโยคประถมต้นถึง 47.5 % มี
การศึกษาระดับอนุปริญญา ปริญญาตรี โท
และ เอก 25.4 % แม่ไม่ได้ประกอบอาชีพ
หรือเป็นแม่บ้าน 31.6 % ทั้งนี้ เพราะแม่ที่มี
การศึกษาน้อย เมื่อไปประกอบอาชีพก็จะได้
งานที่มีรายได้ต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับ
รายจ่ายที่จะต้องใช้ในการเอาลูกไปจ้างเลี้ยง
ตามศูนย์รับเลี้ยงเด็ก หรือจ้างคนเลี้ยงมา
เลี้ยงที่บ้าน หญิงที่การศึกษาสูงปานกลาง
หรือสูงมาก มักจะประกอบอาชีพนอกบ้านถึง
52.0 %

กลุ่มที่ 2 ผู้ป่วยในที่รับไว้รักษาเป็น
ผู้ป่วยลำมีถ (Table 2) เป็นครอบครัวที่มี
ฐานะทางเศรษฐกิจ-สังคมต่ำ คือ ครอบครัว
ที่มีรายได้ต่ำกว่า 4,000.00 บาทต่อเดือน
และแสดงให้เห็นชัดเจนว่า แม่มีการศึกษา
ชั้นประโยคประถมศึกษาต้นถึง 66.6 % และ
ไม่ได้ประกอบอาชีพหรือเป็นแม่บ้าน 63.9 %
S.Evelyne⁽⁴⁾ กล่าวว่า ถึงสตรีจะมีสิทธิ
หัดเทียมบุตรใน เรื่องการศึกษาแล้วก็ตาม แต่
ในครอบครัวที่ยากจนก็คงส่งเสริมให้ลูกชายได้
ไปเล่าเรียนก่อน และเก็บลูกสาวไว้ช่วยเหลือ

ผ่อนแรงในครัวเรือน ซึ่งจะไขก้างงานบ้าน
และงานเกษตร ฉะนั้น เมื่อแต่งงานออกเรือน
ไปก็ต้องอาศัยสามีเลี้ยงดู เพราะเป็นภรรยา
ที่ประกอบอาชีพที่รายได้ต่ำ ดังจะเห็นได้
จากผลการศึกษาในกลุ่มที่ 2 นี้ มีหญิงประกอบ
อาชีพรับจ้างรายวันถึง 16.2 % รองจาก
การเป็นแม่บ้านหรือไม่ได้ประกอบอาชีพ

กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่มาจากรอบครัว
ของนักเรียนอนุบาลชั้นดี และของนักเรียน
ประถมสำริด (Table 3) เป็นครอบครัว
ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ-สังคมชั้นกลางและสูง
แม่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี โท และ เอก
รวมกันถึง 57.4 % และอนุปริญญาหรือ
อาชีววะ 27.1 % แม่ในกลุ่มที่สามนี้ประกอบ
อาชีพในลักษณะต่าง ๆ กันถึง 79.9 % เป็น
แม่บ้านหรือไม่ได้ประกอบอาชีพ 17.7 %
ระดับการศึกษาและจำนวนแม่ที่ประกอบอาชีพ
นอกบ้านในกลุ่มที่ 3 ซึ่งมาจากระดับชั้น
ทางเศรษฐกิจ-สังคมสูงแตกต่างจากกลุ่มที่ 2
ซึ่งมาจากระดับชั้นทางเศรษฐกิจ-สังคมต่ำ
อย่างชัดเจน นอกจากนั้นแล้วในกลุ่มที่ 3
ไม่มีแม่ที่ประกอบอาชีพรับจ้างรายวันหรืออาชีพ
เกษตรกรเลย ใน⁽⁴⁾ครอบครัวชั้นเศรษฐฐานะ-
สังคมสูง พ่อแม่จะสนับสนุนให้ลูกสาวได้
เล่าเรียนในระดับอุดมศึกษาและบัณฑิตศึกษา
หัดเทียมเท่าผู้ชาย ดังจะเห็นได้จาก
Table 3 ซึ่งเป็นการชี้บ่งให้เห็นสถานภาพ
ของสตรีไทยในปัจจุบันอย่างชัดเจนว่า ไม่
แตกต่างจากสถานภาพของชายไทย แต่ใน
อดีตสตรีไทยไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาเช่นใน
ทุกวันนี้ และมีอาชีพเพียงอย่างเดียวคือ
แต่งงานไปเป็นภรรยา และเป็นแม่บ้านเท่านั้น

Lopata, H.Z. (5) กล่าวว่า เงินรายได้อาจมีความหมายแตกต่างกันสำหรับแม่บ้านที่มีชั้นเศรษฐกิจฐานะ-สังคมต่างกัน แม่บ้านที่ครอบครัวมีรายได้น้อยต้องการเงินมาเพื่อใช้จ่ายในครอบครัวให้เพียงพอในการดำเนินชีวิตประจำวัน หรือถ้าจะให้ดีกว่านี้อีกก็ต้องการเครื่องผ่อนแรง หรือซื้อสินค้าสำเร็จรูปเพื่อให้แม่บ้านไม่เหน็ดเหนื่อยมากอย่างที่เป็นอย่างนี้ สำหรับครอบครัวเศรษฐกิจฐานะ-สังคมชั้นกลาง และชั้นสูงนั้นเงินที่ได้ที่เพิ่มมากขึ้นเพื่อซื้อความหรูหราฟุ่มเฟือยเท่าที่การเงินจะเอื้ออำนวย

Nye F. Ivan และ Berardo Felix M. (3) กล่าวว่า ปัจจุบันผู้หญิงมีบทบาทในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยสิ้นเชิง แต่ Sullerot Evelyne (4) กล่าวว่า ในสหภาพโซเวียตสามีที่มีภรรยาเป็นแพทย์ วิศวกร หรือนักเศรษฐศาสตร์ ไม่พบว่าสามีจะรู้สึกมีปมด้อยในความสำเร็จอันสูงส่งของภรรยา และลูกของแม่ที่มีความสำเร็จเหล่านี้ ก็ไม่มีปัญหาทางอารมณ์มากหรือบ่อยเท่ากับเด็กที่เกิดจากแม่ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพในโลกเสรีตะวันตก

ในประเทศไทยสตรีได้มีสิทธิในการศึกษา การประกอบอาชีพ เกือบทัดเทียมบุรุษ ดังจะเห็นได้ว่า ใน พ.ศ. 2473 มีสตรีจบปริญญานิติศาสตร์บัณฑิต (6) และรัฐบาลไทยได้ส่งสตรีไทยไปศึกษาต่างประเทศ (6) โดยทุนเล่าเรียนหลวง มีแพทย์สตรีบัณฑิตรุ่นแรก (7) 3 ท่านใน พ.ศ. 2475 มีสมาชิกสภาผู้แทนหญิงครั้งแรก พ.ศ. 2475 เช่นกัน สตรีไทยมีความเสมอภาคในการประกอบอาชีพเท่าบุรุษไทยไม่แตกต่างจากนานาชาติ โดยจะเห็นได้

จากการมีปลัดเทศบาลสตรี การมีผู้พิพากษา-สตรีตั้งแต่ พ.ศ. 2507 และ 2509 ตามลำดับ นอกจากนั้นแล้วยังมีรัฐมนตรีหญิง อธิบดีหญิง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลเป็นหญิงอีกด้วย

Kessler Evelyn S. (8) ถึงแม้เพศหญิงจะมีความสามารถในเรื่องการศึกษา การประกอบอาชีพไม่ด้อยกว่าเพศชายก็ตาม แต่ความแตกต่างทางชีวภาพของทั้งสองเพศยังคงมีอยู่ คือความแตกต่างใน X และ Y โครโมโซม ทำให้เพศหญิงยังคงต้องมีบทบาทเป็นภรรยาและเป็นแม่ตลอดกาลโดยต้องให้กำเนิดบุตร

นางแนนซี ซี. เรย์โนลด์ ได้กล่าวว่า "ผู้หญิงไม่ว่าจะอยู่ในประเทศอารยหรือยากจนล้วนมีปัญหาหลักร่วมกันอย่างหนึ่งคือ ภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบครอบครัวอย่างหนักและต้องทำงานหาเงินมาจุนเจือครอบครัวด้วย ซึ่งผู้หญิงไม่อาจหลีกเลี่ยงการทำงานที่ 2 บทบาทพร้อมกันในเวลาเดียวกันได้"

สรุป

ปัจจุบันสตรีไทยได้รับการศึกษาและมีโอกาสในการประกอบอาชีพมากกว่าเดิม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจฐานะของครอบครัว ในครอบครัวสตรีที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ-สังคมต่ำ สตรีส่วนใหญ่ 76.5 % จะได้รับการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษาเท่านั้น และไม่ได้ประกอบอาชีพหรือเป็นแม่บ้านถึง 63.9% ในขณะที่สตรีที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ-สังคมปานกลาง และ สูง 84.5 % ได้รับการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา และเป็นพวกที่ประกอบอาชีพนอกบ้านถึง 82.4 %

ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในสถานภาพทางสังคมของสตรีที่มีเศรษฐกิจ - สังคมต่างระดับกัน

จากผลการศึกษาย่างต้นนี้ น่าจะมีผลกระทบต่อการศึกษาเกี่ยวกับสังคมไทย อันจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นสาเหตุทางจิต - สังคมของโรคประสาท และโรคจิตเด็กด้วย ซึ่งโครงการนี้กำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการ

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐควรมีสถานรับเลี้ยงเด็กอ่อน

จนถึงวัยก่อนเข้าโรงเรียนอนุบาล สำหรับครอบครัวเศรษฐกิจ - สังคมต่ำ เพื่อแม่จะได้ออกไปประกอบอาชีพมาจุนเจือครอบครัวตามแก้อัตภาพ

2. ควรจะได้ศึกษาถึงพัฒนาการทางจิตของเด็ก ซึ่งฝากเลี้ยงตามสถานรับเลี้ยงเด็ก หรือเด็กที่มีพี่เลี้ยงคุณภาพต่าง ๆ ตามฐานะมาเลี้ยงที่บ้าน เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการเลี้ยงดูอบรมเด็กและเยาวชนของชาติในอนาคต

อ้างอิง

1. สุนทรภู่ "สุภาวดี ลือนหญิง" แต่งระหว่าง พ.ศ. 2380 - 2383 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2. ราชมานพ (นามแฝง) ผู้รวบรวม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณการ, 2512. 250-251
2. Stott LH. Psychology of Human Development. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1978. 396-400
3. Nye FI, Berardo FM. The Family - Its structure and Interaction. New York : Macmillan Publishing, 1973. 158-168
4. Sullerot E. Woman, Society and Change. World Univer-

- city Library, New York : Mc. Graw - Hill, 1971. 164-166, 176-188
5. Lopata HZ. Occupation : Housewife. New York : Oxford University Press, 1971. 172-181
6. จรูญ มุ่งการณา, สันติบุญ สัมภพพันธุ์. ความรู้รอบตัวฉบับทันโลก. พระนคร : สำนักพิมพ์ประสานมิตร, 2525. 94-95
7. เวชชนิสิต 2490-2491 คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล. พระนคร : โรงพิมพ์อักษรนิติ, 2492. 9
8. Kessler Evelyn S. Women - Anthropological View. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1976. 19-28